

HRVATSKI SABOR
Odbor za gospodarstvo

n/p g. ŽARKA TUŠEKA,
predsjednika Odbora

Trg sv. Marka 6
10 000 Zagreb

Zagreb, 11. srpnja 2023.

Klasa: PL/23-01/2397

Ur. Broj: S/AG-23-02

Predmet: Značajno pozitivno odstupanje na tržištu plina u Republici Hrvatskoj
- očitovanje, dostavlja se

Veza: Vaš dopis Klasa: 307-01/23-01/3, Urbroj: 6521-6-23-1 od 6. srpnja 2023. godine

Poštovani gospodine Tušek,

sukladno Vašem zahtjevu, broj gornji, vezano uz značajno pozitivno odstupanje na tržištu plina u Republici Hrvatskoj, društvo Plinacro d.o.o. (dalje: Plinacro), kao operator transportnog sustava, očituje se o aktivnostima iz područja svoje nadležnosti kako slijedi.

Plinacro je zadužen za upravljanje, nadzor, održavanje, razvoj i izgradnju plinskoga transportnog sustava te za uravnoteženje količina plina u plinskom transportnom sustavu, s ciljem pružanja usluge neometanog i sigurnog transporta plina u Republici Hrvatskoj. Sve aktivnosti koje Plinacro provodi regulirane su propisima za tržište plina Europske unije i Republike Hrvatske.

Usluga transporta plina, koju obavlja Plinacro, odvojena je od trgovine i opskrbe plinom te Plinacro ne provodi trgovačke transakcije. Uslugu transporta plina Plinacro pruža korisnicima transportnog sustava, a to su energetske subjekte kojima je Hrvatska energetska regulatorna agencija (dalje: Agencija) izdala dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti opskrbe i/ili trgovine plinom i koji su s Plinacrom sklopili ugovor o transportu plina. U modelu bilančnih skupina koji je primijenjen na tržištu plina u RH, voditelj bilančne skupine odgovoran je za usklađivanje količina plina koje se, za bilančnu skupinu koju organizira i vodi, predaju u transportni sustav i preuzimaju iz transportnog sustava. Sukladno dnevnim najavama (nominacijama) količina plina koje voditelji bilančnih skupina svakodnevno dostavljaju Plinacru, Plinacro pruža uslugu transporta plina kontinuiranim nadzorom protoka plina i tlačnih uvjeta u transportnom sustavu održavajući transportni sustav unutar dozvoljenih granica odstupanja odnosno održavajući transportni sustav uravnoteženim.

PLINACRO D.O.O., SAVSKA 88A • 10 000 ZAGREB • HRVATSKA (TEL) +385 1 6301777 • (FAX) +385 1 6301724
PLINACRO@PLINACRO.HR

UPISANO U SUDSKI REGISTAR TRGOVAČKOG SUDA U ZAGREBU POD MBS: 080304171; OIB 69401829750;

IZNOS TEMELJNOG KAPITALA 121.046.120,00 EUR UPLAĆEN U CIJELOSTI

UPRAVA DRUŠTVA : PREDsjedNIK UPRAVE IVICA ARAR, ČLANICA UPRAVE DARIA KRSTIČEVIĆ

SWIFT: PBZGHR2X; IBAN: HR8323400091100225794; PRIVREDNA BANKA ZAGREB D.D.

SWIFT: ZABHR2X; IBAN: HR2923600001101634086; ZAGREBAČKA BANKA D.D.

SWIFT: HPBZHR2X; IBAN: HR4023900011100339797; HRVATSKA POŠTANSKA BANKA D.D.

SWIFT: RZBHHR2X; IBAN: HR7624840081100780686; RAIFFEISENBANK AUSTRIA D.D.

SWIFT: ESBCHR22; IBAN: HR2624020061100519753; ERSTE&STEIERMÄRKISCHE BANK D.D.

SWIFT: HAABHR22; IBAN: HR3625000091101222176; ADDIKO BANK D.D.

SWIFT: PAZGHR2X; IBAN: HR6924080021100030496; PARTNER BANKA D.D.

SWIFT: OTPVHR2X; IBAN HR8924070001100614480; OTP BANKA DD

Valja istaknuti da primarnu odgovornost za uravnoteženje svog portfelja, odnosno količina plina koje predaju u transportni sustav i koje preuzimaju iz transportnog sustava, imaju voditelji bilančnih skupina kako bi Plinacro poduzimao što manje radnji uravnoteženja transportnog sustava. Stoga se pravilima za tržište plina potiče voditelje bilančnih skupina da samostalno i odgovorno uravnoteže svoju skupinu na razini plinskog dana.

Kako bi svaki voditelj bilančne skupine što bolje uravnotežio portfelj svoje bilančne skupine Plinacro, sukladno Mrežnim pravilima transportnog sustava (Narodne novine, br. 50/18, 31/19, 89/19, 36/20, 106/21, 58/22; dalje: Mrežna pravila) koje donosi uz suglasnost Agencije, pruža sljedeće informacije odnosno tijekom dana omogućuje voditeljima bilančnih skupina sljedeće:

- dva puta tijekom plinskog dana omogućuje voditeljima bilančnih skupina pristup podacima o ostvarenim protocima plina na uzlazima i izlazima za tu bilančnu skupinu za protekle sate plinskog dana;
- na mrežnoj stranici svaki sat objavljuje procjenu odstupanja cijelog transportnog sustava na kraju dana;
- na mrežnoj stranici svaki sat objavljuje podatke o ostvarenoj potrošnji svih distribucijskih sustava za protekle sate plinskog dana;
- omogućuje voditelju bilančne skupine svakog sata renominaciju količina plina koje predaje i/ili preuzima iz transportnog sustava.

Nadalje, sukladno Pravilima o organizaciji tržišta plina (Narodne novine, br. 50/18, 154/22 ; dalje: Pravila) koje Hrvatski operator tržišta energije (dalje: HROTE) donosi uz suglasnost Agencije, omogućuje voditeljima bilančnih skupina sljedeće:

- kupnju/prodaju plina između voditelja bilančnih skupina na virtualnoj točki trgovanja;
- trgovinske transakcije između voditelja bilančnih skupina na trgovinskoj platformi.

Valja spomenuti da se dnevna odstupanja bilančnih skupina svakodnevno događaju, pri čemu neke skupine mogu imati pozitivno odstupanje, a neke negativno odstupanje. Česti su slučajevi kada ukupna neravnoteže svih bilančnih skupina ne uzrokuje neravnotežu cijelog transportnog sustava, tada Plinacro ne poduzima radnje uravnoteženja odnosno ne aktivira energiju uravnoteženja, istovremeno HROTE svakom pojedinačnom voditelju bilančne skupine obračunava naknadu za svaki dan u kojem je utvrđeno pozitivno ili negativno odstupanje njegove bilančne skupine, sukladno Pravilima.

Međutim, kada je rezultanta pojedinačnih neravnoteža bilančnih skupina neprihvatljivo odstupanje cijelog transportnog sustava, Plinacro poduzima radnje uravnoteženja transportnog sustava i pri tome ne utvrđuje koja bilančna skupina uzrokuje neravnotežu.

Obračun naknade za dnevno odstupanje svake bilančne skupine HROTE provodi bez obzira je li Plinacro provodio radnje uravnoteženja odnosno aktivirao energiju uravnoteženja ili za angažmanom Plinacra nije bilo potrebe.

U slučaju kada Plinacro ne bi uravnotežio plinski transportni sustav dogodilo bi se neprihvatljivo povećanje odnosno smanjenje tlaka u transportnom sustavu te Plinacro ne bi bio u mogućnosti pružiti uslugu transporta plina sukladno ugovorenim kapacitetima transportnog sustava što bi osim kršenja ugovornih obveza uzrokovalo poremećaj na tržištu plina i moglo bi dovesti u pitanje sigurnost opskrbe plinom. U slučaju viškova plina moguće posljedice su nemogućnost prihvata plina iz proizvodnih polja, iz terminala za UPP, poremećaji rada kompresorske stanice, i sl., a u slučaju manjka plina moguće su posljedice prekida isporuke plina prema krajnjim kupcima izravno spojenima na transportni sustav (termoelektrane, Petrokemija i sl.).

Stoga, ako je transportni sustav u nedozvoljenoj neravnoteži, jer voditelji bilančnih skupina nisu uravnotežili svoj portfelj, Plinacro je dužan, sukladno Mrežnim pravilima, poduzeti radnje uravnoteženja koje provodi na trgovinskoj platformi, koju sukladno Pravilima organizira i vodi HROTE. Plinacro upisuje na trgovinskoj platformi samo iznos količine plina potrebne za uravnoteženje transportnog sustava te trgovinska platforma automatski odabire najpovoljnije ponude, automatski sortirane sukladno propisanom pravilu, pri čemu Plinacro ne vidi imena

ponuditelja. Aktivacijom ponuda proces uravnoteženja nije završen sve dok odabrani ponuditelji ne provedu renominaciju ulaza ili izlaza transportnog sustava kojom mijenjaju količine plina na ulazima ili izlazima sukladno aktiviranoj ponudi.

Plinacro koristi i negativnu i pozitivnu energiju uravnoteženja te je u razdoblju od 15. rujna 2022. godine do 6. srpnja 2023. godine aktivirao negativnu energiju uravnoteženja 84 puta, a pozitivnu energiju uravnoteženja 37 puta. U lipnju 2023. godine negativnu energiju uravnoteženja Plinacro je aktivirao 11 puta, a pozitivnu energiju uravnoteženja jednom.

Obračune za aktiviranu energiju uravnoteženja provodi HROTE. Plinacro ne sudjeluje u novčanim transakcijama nego HROTE utvrđuje za svakog voditelja bilančne skupine čije ponude su aktivirane, ukupan novčani iznos ponuda korištenih kao pozitivna energija uravnoteženja te ukupan iznos ponuda korištenih kao negativna energija uravnoteženja.

Isto tako, obračun naknade za dnevno odstupanja svake pojedine bilančne skupine, bez obzira je li u tom danu Plinacro poduzeo radnje uravnoteženja, provodi HROTE, po isteku mjeseca za svaki plinski dan. Obračunska odnosno primjenjiva cijena kojom HROTE obračunava naknadu za dnevno odstupanje propisna je Pravilima te ju HROTE utvrđuje i javno objavljuje za svaki plinski dan neovisno je li Plinacro imao potrebe za aktivacijom energije uravnoteženja ili ne. Ako je za bilančnu skupinu ukupan iznos naknade za negativna dnevna odstupanja veći od ukupnog iznosa naknada za pozitivna dnevna odstupanja, HROTE izdaje voditelju račun za razliku tih iznosa. Ako je za bilančnu skupinu ukupan iznos naknade za pozitivna dnevna odstupanja veći od ukupnog iznosa naknada za negativna dnevna odstupanja, voditelj bilančne skupine izdaje račun HROTE-u za razliku tih iznosa. Rezultat takvog obračuna je posredna razmjena plina između voditelja bilančnih skupina. Konačno, u mjesečnom obračunu svih navedenih naknada HROTE ne može biti niti na dobitku niti na gubitku te provodi i obračun neutralnosti.

Ista pravila uravnoteženja primjenjuju se u svim ostalim državama članica Europske unije jer proizlaze iz Uredbe Komisije (EU) br. 312/2014 od 26. ožujka 2014. o uspostavljanju mrežnih pravila o uravnoteženju plina transportnih mreža. Na tržištu plina RH u primjeni su od 1. travnja 2017. godine.

Zaključno, da bi Plinacro pružio uslugu transporta plina dužan je održavati transportni sustav u ravnoteži jer svako odstupanje, bilo ono u smjeru viška ili manjka plina u transportnom sustavu, ugrožava ispunjenje usluge transporta, rad transportnog sustava te sigurnost opskrbe plinom. Pravila uravnoteženja implementirana su sukladno zahtjevima navedene Uredbe EU koja je obvezna za sve države članice. Dnevna odstupanja bilančnih skupina postoje u gotovo svakom plinskom danu, i u danima kada Plinacro nije aktivirao energiju uravnoteženja. HROTE u obračun naknada ne uzima ukupno mjesečno odstupanje pojedine bilančne skupine nego odstupanje svake bilančne skupine u svakom pojedinom danu, a koje tijekom mjeseca može u pojedinim danima biti pozitivno, a u pojedinim danima negativno.

S poštovanjem,

predsjednik Uprave

Ivica Arar, dipl.iur.

1 d.o.o. • Zagreb